

**IV ЧАКЫРЫЛЫШ ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӨСЛИМ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ СОВЕТЫНЫҢ XI СЕССИЯСЕ**

КАРАР № 58

Мөслим авылы

«27» октябрь 2021 ел

**Мөслим муниципаль районы чикләрендә муниципаль жир контроле
турында нигезләмәне раслау хакында**

Россия Федерациясе Жир кодексының 72 статьясы, «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон, Мөслим муниципаль районы Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Советы **КАРАР БИРДЕ:**

1. Мөслим муниципаль районы чикләрендә муниципаль жир контроле турында кушымтада бирелгән нигезләмәне расларга.

2. Әлеге карар Мөслим муниципаль районы чикләрендә муниципаль жир контроле турында нигезләмәнең 6 бүлгегә нигезләмәләреннән тыш, рәсми басылып чыккан көненнән, әмма 2022 елның 1 гыйнварыннан иртә булмаган вакытта үз көченә керә.

3. Мөслим муниципаль районы чикләрендә муниципаль жир контроле турындагы нигезләмәнең 6 бүлгегә нигезләмәләре 2022 елның 1 мартыннан үз көченә керә.

4. Әлеге карарны Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы <http://pravo.tatarstan.ru> хокукый мәгълүматының рәсми порталында бастырып чыгарырга.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Мөслим муниципаль районы Советының авыл хужалыгы, төзелеш, сәнәгать, экология һәм жирдән файдалану мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Мөслим муниципаль районы
Башлыгы урынбасары,
Мөслим муниципаль районы Советы
рәисе урынбасары

А.М. Әхмәтжанов

Мөслим муниципаль районы чикләрендә муниципаль жир контроле турында нигезләмә

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге Нигезләмә Мөслим муниципаль районы чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру тәртибен (алга таба – муниципаль жир контроле) билгели.

1.2. Законнарны бозган өчен административ җаваплылык каралган жир мөнәсәбәтләре объектларына карата жир законнарының мәжбүри таләпләрен юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр, гражданныр (алга таба - контрольдә тотыла торган затлар) үтәү муниципаль жир контроле предметы булып тора.

Мөслим муниципаль районы чикләрендә жирләр, жир кишәрлекләре яисә жир кишәрлекләренәң өлешләре жир мөнәсәбәтләре объектлары булып тора.

1.3. Муниципаль жир контроле Мөслим муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» муниципаль казна оешмасы (алга таба – Палата) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

1.4. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле Палата вазыйфай заты булып Палата рәисе тора (алга таба шулай ук - муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затлар). Палатаның күрсәтелгән вазыйфай затларының вазыйфай бурычларына аларның вазыйфай инструкциясе нигезендә муниципаль жир контроле буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыру керә.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затлар муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә хокукларга, бурычларга ия булалар һәм җаваплы булалар.

1.5. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга, профилактик чараларны оештыруга һәм уздыруга бәйле мөнәсәбәтләргә, контроль чаралар «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Жир кодексы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

1.6. Палата муниципаль жир контролен үтәүне гамәлгә ашыра:

1) жирләренә, жир кишәрлеген яисә жир кишәрлегенәң бер өлешен, шул исәптән жирләренә, жир кишәрлеген яисә жир кишәрлеген законнарда каралган хокуклары булмаган зат тарафыннан файдалануга тапшырмау турында мәжбүри таләпләр;

2) жирләрнең теге яисә бу категориясенә һәм (яисә) рөхсәт ителгән файдалануга карап, максатчан билгеләнеше буенча жир кишәрлекләреннән файдалану турында мәжбүри таләпләр;

3) билгеләнгән вакыт эчендә күрсәтелгән максатларда торак яисә башка төзелеш, бакчачылык, яшелчәчелек өчен билгеләнгән жирләрдән мәжбүри файдалануга бәйле мәжбүри таләпләр;

4) жирләрне максатчан билгеләнеше буенча файдалану өчен яраклы хәлгә китерү бурычы белән бәйле мәжбүри таләпләр;

5) вазыйфаи затлар тарафыннан муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле бирелгән мәжбүри таләпләрне бозуларны бетерү турында күрсәтмәләренә үз компетенцияләре чикләрендә үтәүне.

Әлеге пунктта күрсәтелгән вәкаләтләр барлык категория жирләргә карата администрация тарафыннан гамәлгә ашырыла.

1.7. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру кысаларында палата муниципаль жир контроле объектларын исәпкә алуны тәмин итә.

2. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү рисклары белән идарә итү¹

2.1. Палата зыян (зарар) китерү куркынычы белән идарә итү нигезендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра.

2.2. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычы белән идарә итү максатларында жир кишәрлекләре «Россия Федерациясендә дөүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә куркыныч категорияләренә кертелергә тиеш.

2.3. Жир һәм жир кишәрлекләрен билгеле бер хәвеф-хәтәр категориясенә кертү гражданның, юридик затлар һәм (яисә) шәхси эшмәкәрләр тарафыннан файдаланыла торган жирләрне һәм жир кишәрлекләрен муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда хәвеф-хәтәр категориясенә кертү критерийлары нигезендә әлеге Нигезләмәгә 1 нче кушымта нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жирләрне һәм жир кишәрлекләрен хәвеф-хәтәр категориясенә кертү, бирелгән жирләргә һәм жир кишәрлекләренә хәвеф-хәтәр категориясенә үзгәртү Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты (алга таба – Башкарма комитет) күрсәтмәсе белән гамәлгә ашырыла.

Башкарма комитет жирләре һәм жир кишәрлекләрен хәвеф-хәтәр категориясенә керткәндә, шул исәптән:

1) күчәмсез мөлкәтнең бердәм дөүләт реестрындагы белешмәләр;

¹ Муниципаль контроль төре турында Нигезләмә белән тиешле муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда хәвеф-хәтәрләрне бәяләү һәм аларга идарә итү системасы, Россия Федерациясе Хөкүмәте раслаган муниципаль контрольнең әлеге төрен оештыруга һәм гамәлгә ашыруга карата федераль законда башкасы билгеләнмәгән булса, кулланылмый дип билгеләнергә мөмкин. Бу очракта планлаштырылган контроль (күзәтчелек) чаралары һәм планнан тыш контроль (күзәтчелек) чаралары 248-ФЗ номерлы Федераль законның 61 һәм 66 статьяларында билгеләнгән үзгәртүләргә исәпкә алып уздырыла.

2) муниципаль жир контролен, контроль чараларын контрольдә тотучы затлар белән үзара хезмәттәшлексез гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфай затлар тарафыннан алына торган белешмәләр;

3) Палатадагы башка белешмәләр.

2.4. Хәвеф-хәтәр категориясенә бәйле рәвештә жир кишәрлекләренә карата жир кишәрлекләренә карата Планлаштырылган чаралар палатасы түбәндәге вакыт белән үткәрелә:

1) уртача хәвеф-хәтәр категориясенә кертелгән жир кишәрлекләре өчен - 3 елга бер мәртәбә;

2) уртача хәвеф-хәтәр категориясенә кертелгән жир кишәрлекләре өчен - 6 елга бер мәртәбә.

Түбән хәвеф-хәтәр категориясенә кертелгән жир кишәрлекләренә карата планлы контроль чаралар уздырылмый.

Жир кишәрлекләрен түбән хәвеф-хәтәр категориясенә кертү турында карар кабул итү таләп ителми.

2.5. Ел саен планлы контроль чараларның планнарына милек хокукында, сроксыз файдалану хокукында яисә башка хокукта булган, шулай ук ел саен уздырыла торган планны гамәлгә ашыру елында гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан аренда хокукында файдаланыла торган жир мөнәсәбәтләре объектларына карата контроль чаралар кертелгән тиеш, ул соңгы планлы контроль чараны уздыру тәмамланган көннән алып, категориягә кертелгән жир мөнәсәбәтләре объектлары өчен түбәндәгеләр өчен:

1) уртача хәвеф-хәтәр, - кимендә 3 ел;

2) уртача куркыныч, - кимендә 6 ел.

Жир кишәрлекләренә карата алдан планлаштырылган контроль чаралар үткәрелмәгән очракта, юридик затның яисә гражданның милек хокукы, мондый жир кишәрлегенә даими (вакыты чикләнмәгән) файдалану яисә башка хокук барлыкка килгән көннән соң бер ел узгач, жир кишәрлекләре еллык планга кертелгән тиеш.

2.6. Жир кишәрлеге хокук иясе таләбе буенча муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затлар гарызнамә кәргән көннән 15 көннән дә артмаган срокта аңа бирелгән жир кишәрлеге турында хәвеф-хәтәр категориясе турында мәгълүмат, шулай ук жир кишәрлеген билгеле бер хәвеф-хәтәр категориясенә керткәндә кулланылган белешмәләр бирә.

Жир кишәрлеге хокукына ия зат башкарма комитетка элек бирелгән хәвеф-хәтәр категориясендәге жир кишәрлеген үзгәртү турында гариза бирергә хокуклы.

2.7. Палата хәвеф-хәтәр категориясе бирелгән жир кишәрлекләре исемлеген (алга таба – жир кишәрлекләре исемлекләре) алып бара. Жир кишәрлекләрен жир кишәрлекләре исемлегенә кертү әлеге Нигезләмәнең 2.3 пунктында күрсәтелгән Башкарма комитет күрсәтмәсе нигезендә гамәлгә ашырыла.

Хәвеф-хәтәр категорияләрен күрсәтеп, жир кишәрлекләрен исемлекләре «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында (<https://www.muslumovo.tatarstan.ru>) (алга таба –

Мөслим муниципаль районының рәсми сайты) контроль эшчәнлеккә багышланган махсус бүлектә урнаштырыла. Махсус бүлектә керү мөслим муниципаль районының рәсми сайтының төп (төп) битеннән гамәлгә ашырылырга тиеш.

2.8. Жир кишәрлекләре исемлекләрендә түбәндәге мәгълүмат бар:

- 1) жир кишәрлегенң кадастр номеры яисә ул булмаганда жир кишәрлеге урынының адресы;
- 2) куркынычның бирелгән категориясе;
- 3) жир кишәрлеген хәвеф-хәтәр категориясенә бирү турында карар реквизитлары.

3. Закон белән саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычын профилактикалау

3.1. Палата муниципаль жир контролен профилактик чаралар уздыру юлы белән дә гамәлгә ашыра.

3.2. Профилактика чаралары палата тарафыннан контрольдә тотучы затларның мәжбүри таләпләрне намус белән үтәүне стимуллаштыру, мәжбүри таләпләрне бозуга һәм (яки) закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерүгә китерердәй шартларны, сәбәпләрне һәм факторларны бетерү һәм мәжбүри таләпләрне контрольдә тотучы затларга житкерү, аларны үтәү ысулларын үтәү максатларында гамәлгә ашырыла.

3.3. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда зыян (зарар) китерү куркынычын киметүгә юнәлдерелгән профилактик чаралар үткәрү контроль чараларын үткәрүгә карата өстенлекле булып тора.

3.4. Профилактик чаралар Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган тәртиптә закон белән саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычын профилактикалау программасы нигезендә гамәлгә ашырыла, шулай ук зыян китерү куркынычын профилактикалау программасында каралмаган профилактик чаралар да үткәрелергә мөмкин.

Профилактик чаралар уздырганда контроль объектларының законда саклана торган законга зыян (зарар) китерү куркынычы яисә мондый зыян (зарар) китерү ачыктан-ачык янавы ачыкланган очракта, муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай зат кичекмәстән контроль чараларны үткәрү турында карар кабул итү өчен Башкарма комитет житәкчесенә бу хакта мәгълүмат жибәрә.

3.5. Муниципаль жир контроле палатасы тарафыннан гамәлгә ашырылганда түбәндәге профилактик чаралар төрләре үткәрелергә мөмкин:

- 1) мәгълүмат бирү;
- 2) хокук куллану практикасын гомумиләштерү;
- 3) кисәтүләр игълан итү;
- 4) консультация бирү;

5) профилактик барып кайту (визит)².

3.6. Мәғлүмат бирү Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында контроль эшчәнлеккә багышланган махсус бүлектә, массакүләм мәғлүмат чараларында тиешле белешмәләрне урнаштыру юлы белән мәжбүри таләпләрне үтәү мәсьәләләре буенча Палата тарафыннан дәүләт мәғлүмат системаларында (алар булган очракта) һәм башка рәвешләрдә контрольдә тотыла торган затларның шәхси кабинетлары аша гамәлгә ашырыла.

Палата Мөслим муниципаль районның рәсми сайтындагы контроль эшчәнлеккә багышланган махсус бүлектә, «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 46 статьясындагы 3 өлешендә каралган белешмәләрне урнаштырырга һәм аларны актуаль хәлдә тотарга тиеш.

Палата шулай ук Мөслим муниципаль районы халкына контроль объектларына куела торган мәжбүри таләпләр турында гражданның жылышышында һәм конференцияләрендә аларның хәвеф-хәтәр критерийларына, шулай ук жир кишәрлекләренә карата үткәрелә торган контроль чараларның төрләре, эчтәлегә һәм интенсивлыгы турында, аларны тиешле хәвеф-хәтәр категориясенә кертүдән чыгып, мәғлүмат бирергә хокуклы.

3.7. Хокук куллану практикасын гомумиләштерү Палата тарафыннан үткәрелгән контроль чаралар һәм аларның нәтижәләре турында мәғлүматларны жыю һәм анализлау ярдәмендә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затлар тарафыннан хокук куллану практикасын гомумиләштерү йомгаклары буенча ел саен муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру буенча хокук куллану практикасын гомумиләштерү нәтижәләре һәм Башкарма комитет житәкчесе тарафыннан раслана торган Башкарма комитет күрсәтмәсе белән расланган доклад эзерләнә. Әлегә доклад, хисап елыннан соң килүче елның 1 июленә кадәр, Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында контроль эшчәнлегенә багышланган махсус бүлектә урнаштырыла.

3.8. Мәжбүри таләпләрне бозуның ярамавы турындагы кисәтү һәм мәжбүри таләпләрне үтәүне тәмин итү чараларын күрү турындагы тәкъдим, Палатада мәжбүри таләпләрнең эзерләнә торган бозылулары яисә мәжбүри таләпләрне бозуның билгеләре турындагы белешмәләр булган очракта һәм (яисә) мәжбүри таләпләрне бозуның закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китергәнлегә яисә закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычы тудырган очракта, контрольдә тотыла торган затка игълан ителә. Кисәтүләр әлегә мәғлүматларны алган көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча Палата рәисе тарафыннан игълан ителә (имзалана). Кисәтү язма рәвештә яисә электрон документ рәвешендә рәсмиләштерелә һәм контрольдә тотучы зат адресына жиберелә.

---

² Профилактик чараларның санап үтелгән төрләренән бары тик мәғлүмат бирү һәм консультация бирү генә мәжбүри. Калган профилактик чаралар кулланылмаса мөмкин («Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 45 статьясындагы 2 өлешне карагыз).

Мәжбүри таләпләрне бозу ярамаганлыгы турында кисәтү «Контроль (күзәтчелек) органы тарафыннан кулланыла торган документларның типлаштырылган формалары турында» 2021 елның 31 мартындагы 151 номерлы Россия Федерациясе Икътисади үсеш министрлыгы боерыгы белән расланган форма нигезендә рәсмиләштерелә.

Мәжбүри таләпләрне бозуның ярамаганлыгы турында хәбәр ителә торган кисәтүләр теркәү номерын бирү белән кисәтүләрне исәпкә алу журналында теркәлә.

Мәжбүри таләпләрне бозуның ярамаганлыгы турында Палата тарафыннан кисәтү хәбәр ителгән очракта, контрольдә торучы торган зат күрсәтелгән кисәтүгә карата ризасызлык белдерергә хокуклы. Кисәтүгә карата кире кагу Палата тарафыннан алынган көннән алып 30 көн эчендә карала. Каршылыкларны карау нәтижәсендә контрольдә торучы затка язмача яки электрон документ формасында ризалык яки риза булмау турында мәгълүмат белән җавап җибәрелә. Ризасызлык белән килешмәгән очракта җавапта тиешле нигезләмәләр күрсәтелә.

3.9. Контрольдә торучы затларга консультация бирү муниципаль жир контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфаи зат тарафыннан телефон аша, видео-конференц-элементә аша, шәхси кабул итүдә яки профилактик чаралар, контроль чаралар үткәргәндә гамәлгә ашырыла һәм 15 минуттан артмаска тиеш.

Гражданның шәхси кабул итү Палата рәисе һәм (яисә) муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи зат тарафыннан үткәрелә. Кабул итү урыны, шулай ук кабул итү өчен билгеләнгән көннәр һәм сәгатьләр турында мәгълүмат Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында контроль эшчәнлегенә багышланган махсус бүлектә урнаштырыла.

Консультация бирү телдән яки язма формада түбәндәге мәсьәләләр буенча башкарыла:

- 1) муниципаль жир контролен оештыру һәм гамәлгә ашыру;
- 2) әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән контроль чараларны гамәлгә ашыру тәртибе;
- 3) муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи затларның гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикәят белдерү тәртибе;
- 4) мәжбүри таләпләре булган норматив хокукый актлар (аларның аерым нигезләмәләре) турында мәгълүмат алу, аларның үтәлешен бәяләү контроль чаралар кысаларында Палата тарафыннан башкарыла.

Контрольдә тотучы затларга телдән консультация бирү шулай ук гражданның жыелышларында һәм конференцияләрендә дә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

3.10. Язма рәвештә консультацияләү муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи зат тарафыннан түбәндәге очракларда гамәлгә ашырыла:

- 1) контрольдә тотучы зат тарафыннан консультация бирү мәсьәләләре буенча язмача җавап бирү турында язма гарызнамә тапшырылган;
- 2) консультацияләр бирү вакытында куелган сорауларга телдән җавап биреп бетерү мөмкин түгел;

3) куелган сорауларга жавап өстәмә белешмэләр соратып алуны таләп итә.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай зат консультация биргән очракта, файдалану мөмкинлеге Россия Федерациясе законнары нигезендә чикләнгән мәгълүматның конфиденциальлеген сакларга тиеш.

Киңәшмә барышында муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затларның, контроль чараның башка катнашучыларының конкрет контроль чарасын, карарларын һәм (яисә) гамәлләрен бәяләүне үз эченә алган мәгълүмат, шулай ук экспертиза, сынаулар кысаларында үткәрелгән экспертиза нәтижеләре бирелә алмый.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле мәгълүм вазыйфай затка әверелгән мәгълүмат киңәш бирү барышында мәжбүри таләпләрне үтәү мәсьәләләре буенча контрольдә тотыла торган затны бәяләү максатларында Палата тарафыннан файдаланыла алмый.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затлар тарафыннан консультацияләрне исәпкә алу журналы алып барыла.

Палатага тикшерелә торган затлар һәм аларның вәкилләре биш һәм аннан да күбрәк бертөрләрәк мөрәжәгать иткән очракта, консультация Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында контроль эшчәнлеккә багышланган махсус бүлектә урнаштыру, Палата рәисе яисә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай зат тарафыннан имзаланган язма аңлату юлы белән гамәлгә ашырыла.

3.11. Профилакттик визит контрольдә торучы затның эшчәнлек алып бару урыны буенча профилакттик әңгәмә рәвешендә яисә видео-конференц-элементдән файдалану юлы белән үткәрелә.

Профилакттика визиты барышында контрольдә тотылучы зат аның эшчәнлегенә яисә аның карамагындагы контроль объектларына карата куелган мәжбүри таләпләр турында, аларның хәвеф-хәтәр категориясен киметүнең хәвеф-хәтәр критерийлары, нигезләре һәм тәкъдим ителә торган ысуллары турында, шулай ук контроль объектларына карата үткәрелә торган контроль чараларының эчтәлегенә һәм интенсивлыгы турында, аларны тиешле хәвеф-хәтәр категориясенә кертүдән чыгып хәбәр итә.

Профилакттик визит барышында контрольдә торучы затларга мәжбүри таләпләрне бозуларны бетерү турында күрсәтмэләр бирелми. Профилакттика визиты барышында контрольдә торучы зат тарафыннан алынган аңлатмалар киңәш бирү характерына ия.

4. Контроль чараларны һәм контроль гамәлләрне башкару

4.1. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда Палата күрсәтелгән чаралар кысаларында түбәндәге контроль чараларның һәм контроль гамәлләрнең төрләре үткәрелергә мөмкин:

1) инспекция визиты (карау, сораштыру, мәжбүри таләпләр нигезендә контрольдә торучы затның (аның филиалларының, вәкилләренен,

аерымланган структур бүлекчэлэрнен) урнашу (эшчәнлек алып бару) урынында булырга тиешле документларны сорату, язма аңлатмалар алу, инструменталь тикшерүүләр ярдәмендә);

2) рейд тикшерүе (карау, сораштыру, язма аңлатмалар алу, документлар сорату, инструменталь тикшерүүләр сынаулар, экспертиза ярдәмендә);

3) документар тикшерү (язма аңлатмалар алу, документлар сорату, экспертиза ярдәмендә);

4) урынга барып тикшерү (карау, сораштыру, язма аңлатмалар алу, документлар сорату, инструменталь тикшерү, сынаулар, экспертиза ярдәмендә);

5) мәжбүри таләпләрнен үтәлешен күзәтү (жирләр, жир участоклары һәм аларның өлешләре турындагы белешмәләрне, шул исәптән ведомстволарга мәгълүмати хезмәттәшлек барышында керә торган белешмәләрне, шулай ук дәүләт һәм муниципаль мәгълүмат системаларында булган белешмәләрне, «Интернет» челтәрендәге белешмәләрне, башка һәркем файдалана алырлык белешмәләрне, шулай ук фото- һәм кинога төшерү, видеога яздыру функцияләре булган хокук бозуларны техник режимда эшләүче хокук бозуларны теркәүнен техник чараларыннан файдаланып алынган күрсәткечләрне, тикшереп тору;

б) урынга барып тикшерү (карау, инструменталь тикшерү (видеоязма кулланып), сынаулар, экспертиза ярдәмендә).

Әлеге пункт белән каралган контроль чаралар һәм контроль гамәлләр төрләре күрсәтелгән чаралар кысаларында конкрет контроль объектын хәвефхәтәр категориясенә кертүгә карап әлеге Нигезләмәнен 1 нче кушымтасы нигезендә дифференциацияләнгән.

4.2. Мәжбүри таләпләрнен үтәлешен күзәтүне һәм күчмә тикшерүне Палата контрольдә тотыла торган затлар белән хезмәттәшлексез үткәрә.

4.3. Әлеге Нигезләмәнен 4.1 пунктының 1 – 4 бүлекләрендә күрсәтелгән контроль чаралар планлы һәм планнан тыш чаралар рәвешендә уздырыла.

4.4. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәге планлы контроль чаралар үткәрелергә мөмкин:

- 1) инспекция визиты;
- 2) рейд тикшерүе;
- 3) документар тикшерү;
- 4) күчмә тикшерү;

4.5. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәге планнан тыш контроль чаралар үткәрелергә мөмкин:

- 1) инспекция визиты;
- 2) рейд тикшерүе;
- 3) документар тикшерү;
- 4) күчмә тикшерү;
- 5) мәжбүри таләпләрнен үтәлешен күзәтү;
- 6) күчмә тикшерү.

4.6. Контрольдә торучы затлар белән үзара хезмәттәшлек итү белән уздырыла торган контроль чараларны үткәрү өчен нигез булып түбәндәгеләр тора:

1) Гражданнарның һәм оешмаларның мөрәжәгатьләре (гаризалары) , дөүләт хакимияте органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан, массакүләм мәгълүмат чараларыннан мәгълүмат керегәндә закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү турында яисә зыян китерү куркынычы турында белешмәләр палатасында булу, шулай ук контроль чаралар үткәру нәтижәсендә, үзара хезмәттәшлексез контроль чараларны да кертеп, мондый белешмәләрне алу, шул исәптән башка контрольдә тотылуы затларга да;

2) мәжбүри таләпләрне бозу куркынычы индикаторлары белән расланган параметрларга контроль объектының туры килүен яисә контроль объектының мондый параметрлардан читләшүен ачыклау;

3) контроль чаралар уздыру планына кертелгән контроль чараларны уздыру срокларын билгеләү;

4) Россия Федерациясе Президенты йөкләмәсе, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә конкрет контрольдә тотыла торган затларга карата контроль чаралар уздыру турындагы йөкләмәсе;

5) законнарның үтәлешенә күзәтчелек итү, кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен прокуратура органнарына кергән материаллар һәм мөрәжәгатьләр буенча үтәү кысаларында контроль чара уздыру турында прокурор таләбе;

6) мәжбүри таләпләрне ачыкланган бозуларны бетерү турында күрсәтмәне үтәү срогы тәмамлану – әгәр контрольдә торучы зат тарафыннан аңа бирелгән күрсәтмәдә каралган документларны һәм белешмәләрне тапшырмаган очракларда яисә тапшырылган документлар һәм мәгълүматлар нигезендә мәжбүри таләпләрне бозуны бетерү турындагы күрсәтмәнең үтәлеше турында нәтижә ясарга мөмкин түгел.

4.7. Мәжбүри таләпләрне бозу куркынычы индикаторлары әлеге Нигезләмәгә 2 нче кушымтада күрсәтелгән.

Мәжбүри таләпләрне бозу куркынычы индикаторлары исемлегә Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында контроль эшчәнлеккә багышланган махсус бүлектә урнаштырыла.

4.8. Контроль чаралар контрольдә тотыла торган зат белән хезмәттәшлек иткәндә уздырыла, ул Башкарма комитетның контроль чараны уздыру турындагы күрсәтмәсе нигезендә уздырыла.

4.9. Башкарма комитетның закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү турындагы яисә закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү турындагы белешмәләр нигезендә контроль чара уздыру турында күрсәтмә кабул ителгән очракта яки контрольдә тотыла торган затның эшчәнлегә параметрларын билгеләгәндә, мәжбүри таләпләрне бозу куркынычы расланган индикаторлар нигезендә контроль чараны уздыру өчен нигез булып тора, мондый күрсәтмә муниципаль контрольне гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфаи затның муниципаль контрольне үткәрергә, контроль чараны уздыру турында дәлилне тәкъдим итү нигезендә кабул ителә.

4.10. Тикшерелә торган затлар белән үзара хезмәттәшлектән башка уздырыла торган контроль чаралар вәкаләтле затлар тарафыннан муниципаль

жир контролен гамэлгә ашыру буенча вәкаләтле вәкилләр тарафыннан, район Башкарма комитеты житәкчесе йөкләмәсе нигезендә, Башкарма комитетның эш планнарында булган биремнәр, шул исәптән «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда үткәрелә.

4.11. Гражданнарга, юридик затларга һәм шәхси эшмәкәрләргә карата контроль чаралар «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә вазыйфаи затлар тарафыннан муниципаль жир контролен гамэлгә ашыру вәкаләтле затлар тарафыннан үткәрелә.

4.12. Муниципаль жир контролен оештырганда һәм гамэлгә ашырганда Палата ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек кысаларында, әлеге документлар һәм (яки) белешмәләр алар карамагында булган башка органнардан яисә күрсәтелгән органнар буйсынуындагы оешмалардан, шул исәптән электрон формада, документларны һәм (яки) белешмәләне түләүсез нигездә ала. Күрсәтелгән документлар һәм (яисә) белешмәләр исемлеге, аларны тапшыру тәртибе һәм сроклары Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2016 елның 19 апрелендәге 724-р номерлы боерыгы белән расланган документлар һәм (яисә) сорала торган һәм ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек кысаларында дәүләт контроле (күзәтчелеге) органнары, жирле үзидарә органнары яки дәүләт органнары яки жирле үзидарә органнары карамагындагы оешмалар тарафыннан тикшерүләр оештырганда һәм уздырганда дәүләт контроле органнары, муниципаль контроль органнары яки жирле үзидарә органнары карамагындагы оешмалар тарафыннан соратып алына торган документлар һәм (яисә) белешмәләр булган документлар һәм (яисә) белешмәләр ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек кысаларында бирелгән документлар һәм (яисә) күрсәтелгән органнардан алынган белешмәләрне һәм (яисә) белешмәләр бирү кагыйдәләре белән билгеләнгән, алар Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 6 мартындагы «Дәүләт контролен (күзәтчелеген), муниципаль контрольне гамэлгә ашыру кысаларында ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек турында» 338 номерлы карары белән расланган.

4.13. Юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнарга карата планлы контроль чаралар чираттагы календарь елга план буенча контроль (күзәтчелек) чараларын уздыру планын формалаштыру, аны прокуратура органнары белән килештерү, аңа кертү һәм аннан ел дәвамында контроль (күзәтчелек) чараларын төшереп калдыру кагыйдәләре нигезендә эшләнә торган планлы контроль чаралар уздыру планнары нигезендә Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Планлы контроль (күзәтчелек) чараларын чираттагы календарь елга уздыру планын формалаштыру тәртибе турында» 2020 елның 31 декабрендәге 2428 номерлы карары белән расланган ел дәвамында үтәлә, аны прокуратура органнары белән килештерү, әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, ел дәвамында аннан контроль (күзәтчелек) чараларын үткәрү планын формалаштыру тәртибе турында күздә тотыла.

4.14. Контрольлек ителүче затлар булган шәхси эшмәкәр, гражданин, палатага контроль чарасын үткәргәндә булу мөмкинлеге булмау турында мәгълүмат бирергә хокуклы, шуңа бәйле рәвештә контроль чараны уздыру палата тарафыннан шәхси эшмәкәрнең, гражданинның әлеге мөрәжәгатенә сәбәп булган хәлләрне бетерү өчен кирәкле вакытка күчерелә (әмма 20 көннән дә артык түгел), бер үк вакытта түбәндәге шартларны үтәү дә керә:

1) контрольдә тотыла торган затның яисә аның вәкиленең булмавы муниципаль жир контролен гәмәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затның, контроль чарасын уздырганда мәжбүри таләпләрнең үтәлешен бәяләүгә комачауламый, контрольдә тотыла торган затның контроль чараны уздыру турында тиешенчә хәбәр ителгән шарт белән;

2) закон белән саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерүнең турыдан-туры куркыныч янау билгеләре булмау яисә фактта зыян (зарар) китерү билгеләре булмау;

3) контроль чараны уздырганда контрольдә торучы затның булмау өчен житди сәбәпләр (контрольдә торучы затның авыруы, аның командировкасы һ.б.) бар.

4.15. Урынга чыгып тикшерүне үткәрү вакыты 30 эш көннән артмый.

Күчмә тикшерү барышында кече эшмәкәрлекнең бер субъектына карата багланышларның гомуми срогы кече предприятие өчен 50 сәгатътән һәм микропредприятие өчен 15 сәгатътән арта алмый.

Россия Федерациясенең берничә субъекты территориясендә үз эшчәнлеген гәмәлгә ашыручы оешмага карата күчмә тикшерү үткәрү срогы оешманың һәр филиалы, вәкиллеге, аерымланган структур бүлекчәсе яисә житештерү объекты буенча аерым билгеләнә.

4.16. Муниципаль жир контролен башкарырга вәкаләтле вазыйфай затлар һәм контроль гәмәлләрне башкаруга жәлеп ителә торган затлар тарафыннан контроль чаралар уздыру өчен контроль чаралар үткәрү өчен кирәкле барлык очрактарда да мәжбүри таләпләрнең үтәлешен (бозуларын) исбатлау, фотосъемка, аудио- һәм видеоязма, геодезик һәм картометрик үлчәүләр кулланылырга мөмкин. Фотога төшерү, аудио- һәм видеога яздыру, геодезик һәм картометрик үлчәүләр һәм әлеге максатлар өчен файдаланылган техник чаралар турында мәгълүмат контроль чара нәтижәләре буенча төзелә торган актта һәм контроль чара кысаларында үткәрелә торган контроль гәмәл нәтижәләре буенча төзелә торган беркетмәдә чагыла.

4.17. Контроль чара нәтижәләренә контрольдә тотыла торган зат тарафыннан мәжбүри таләпләрне үтәүне бәяләү, мәжбүри таләпләрне бозуларны кисәтү һәм (яисә) аларны бозуларны туктату өчен шартлар тудыру, бозылган хәлне торгызу, вәкаләтле органнарга яисә вазыйфай затларга жаваплылыкка жәлеп итү турындагы мәсьәләне карау һәм (яисә) Палата тарафыннан «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 90 статьясындагы 2 өлешендә каралган чараларны куллану өчен мәгълүмат жиберү керә.

4.18. Контрольдә торучы зат белән үзара хезмәттәшлекне күздә тоткан контроль чарасы тәмамланганнан соң, контроль чара акты төзелә. Мондый чараны уздыру нәтижәләре буенча мәжбүри таләпләрне бозу ачыкланган очракта, актта нәкъ менә нинди мәжбүри таләп бозылган, нинди норматив хокукый акт һәм аның структур берәмлеге билгеләнгән, дип күрсәтелә. Контроль чара тәмамланганчы ачыкланган бозуларны бетергән очракта, актта аны бетерү факты күрсәтелә. Мәжбүри таләпләрне бозу дәлиле булган документлар, башка материаллар актка беркетелергә тиеш. Тикшерү чараларын үткәргәндә тугырылган тикшерү кәгазьләре актка беркетелә.

Актны рәсмиләштерү, эгәр актны рәсмиләштерүнең башка тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнмәгән булса, мондый чараны үткәру көнендә контроль чара үткәру урынында башкарыла.

Прокуратура органнары тарафыннан килештерелгән контроль чара акты, аны рәсмиләштергәннән соң, прокуратура органнарына Контроль (күзәтчелек) чараларының бердәм реестры аша турыдан-туры аны рәсмиләштергәннән соң жибәрелә.

4.19. Контроль чаралар турында мәгълүмат Контроль (күзәтчелек) чараларның бердәм реестрында урнаштырыла.

4.20. Контрольдә тотыла торган затларга муниципаль жир контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфаи затлар тарафыннан башкарыла торган гамәлләр һәм кабул ителә торган карарлар турында хәбәр итү элге гамәлләр һәм контроль (күзәтчелек) чараларының бердәм реестрында карарлар урнаштыру, шулай ук аларны дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтү һәм дәүләт һәм муниципаль функцияләрне башкару өчен файдаланыла торган мәгълүмат системаларының мәгълүмати-технологик хезмәттәшлеген тәмин итә торган инфраструктура аша контрольдә тотылучы затларга житкерү юлы белән, шул исәптән «Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы (функцияләр)» федераль дәүләт мәгълүмат системасы аша (алга таба – дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы) һәм (яки) дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең региональ порталы аша да башкарыла.

Контроль вәкиле булган эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашырмаган граждан муниципаль торак контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфаи затлар тарафыннан башкарыла торган документлар, гамәлләр һәм кабул ителә торган карарлар турында аңа кәгазь чыганакта документлар алу кирәклеген турында Палата адресына хәбәр юллаган яисә электрон почта адресы турында белешмәләр булмаган очракта контрольдә тотыла торган затка документларны дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы аша электрон рәвештә жибәрү мөмкинлеген турында хәбәр итә (затның бердәм идентификация һәм аутентификация системасында хисап язмасы булмаса яки ул бердәм идентификация һәм аутентификация системасында теркәү процедурасын узун төгәлләмәгән очракта). Күрсәтелгән граждан Палатага документларны басма чыганакта жибәрергә хокуклы.

2023 елның 31 декабренә кадәр контрольдә тотыла торган затка муниципаль жир контролен, гамәлләрне һәм кабул ителә торган карарларны гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи затлар турында хәбәр итү, документлар

һәм белешмәләр жиһбәрү, шул исәптән, контрольдә тотыла торған затка почта элемтәсе аша электрон формада мәғълүмат бирү мөмкин булмаған очракта яисә контрольдә тотыла торған затның мөрәжәгәте буенча кәгазь чыганақта да гамәлгә ашырылырга мөмкин.

4.21. Актта бәян ителгән фактлар һәм нәтижәләр белән килешмәгән очракта, контрольдә тотыла торған зат «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 39 - 40 статьяларында һәм әлеге Нигезләмәнең 5 бүлегендә каралган тәртиптә шикаять жиһбәрергә хокуклы.³

4.22. Контроль чара үткәргәндә мәжбүри таләпләрне бозу очраklары ачыкланмаған очракта, бу хакта белешмәләр Контроль (күзәтчелек) чараларның бердәм реестрына кертелә. Муниципаль жиһр контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи зат мәжбүри таләпләрне үтәү буенча тәкьдимнәр бирергә, закон тарафыннан саклана торған кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычын профилактикалауга юнәлдерелгән башка чаралар үткәрергә хокуклы.

4.23. Россия Федерациясе законнарында каралган вәкаләтләр чикләрендә Палатаның (муниципаль жиһр контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи зат) тарафыннан мәжбүри таләпләрне бозуларның контроль чаралары үткәрелгәндә ачыкланған очракта:

1) контрольдә тотыла торған затка, аларны бетерүнең тиешле срокларын күрсәтеп һәм (яисә) закон белән саклана торған кыйммәтләргә зыян (зарар) китерүне булдырмау чараларын уздыру турында ачыкланған хокук бозуларны бетерү турында күрсәтмә бирергә;

2) закон белән саклана торған кыйммәтләргә зыян (зарар) китерүне булдырмау яисә аны туктату буенча Россия Федерациясе законнарында каралган чараларны кичекмәстән кабул итәргә һәм гражданның, оешмалар игътибарына закон тарафыннан саклана торған кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычы булу турында һәм аны булдырмау ысуллары булу хакында теләсә нинди мөмкин ысул белән жиһкерергә, әгәр контроль чара уздырганда гражданның, жиһр мөнәсәбәтләре объектына ия булган һәм (яисә) файдаланыла торған оешмаларның эшчәнлегә законда саклана торған кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычы яисә мондый зыян (зарар) китерелгән очракта, аны булдырмау ысуллары булу турында мәғълүматны турыдан-туры жиһкерергә;

3) контроль чара барышында жиһнаять билгеләре ачыкланганда яисә административ хокук бозу ачыкланганда тиешле мәғълүматны үз компетенциясе нигезендә дәүләт органына жиһбәрергә яисә тиешле вәкаләтләр булганда гаепле затларны законда билгеләнгән жаваплылыкка жәлеп итү чараларын күрергә;

4) ачыкланған мәжбүри таләпләрне бозуларны бетерүне, мәжбүри таләпләрне бозуларны кисәтүне, закон тарафыннан саклана торған кыйммәтләргә зыян (зарар) китерергә мөмкин булган зыянны булдырмый калуны тикшереп торуны гамәлгә ашыру чараларын, күрсәтмәне мәжбүри үтәүне таләп итеп судка мөрәжәгать иткәнчегә кадәр, күрсәтмәне мәжбүри үтәүне

---

³ Муниципаль контрольнең әлеге төрендә судка кадәр шикаять бирү системасы кулланылса (39 ст. 4 өлеше). Әгәр шулай булмаса, әлеге норма төшереп калдырылырга тиеш.

тәэмин итү буенча билгеләнгән вакытта, әгәр мондый чара законнарда каралган булса;

5) мәжбүри таләпләрне үтәү, закон тарафыннан саклана торган кыйммәтләргә зыян (зарар) китерү куркынычын профилактикалауга юнәлдерелгән башка чаралар уздыру буенча тәкъдимнәр бирү турындагы мәсьәләне карарга.

4.24. Әлеге Нигезләмәнең 4.23 пунктының 1 пунктчасында каралган хокук бозуларны бетерү турындагы күрсәтмәдә күрсәтелгән хокук бозулар билгеләнгән срокта туктатылмаган очракта, мондый күрсәтмәне биргән муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи зат административ хокук бозу турындагы эш буенча карар законлы көченә кергән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча аны үтәлмәве турында тиешле документлар кушымтасы белән хәбәр итә:

1) Россия Федерациясе Жир кодексының 39.2 статьясында каралган дәүләт хакимияте башкарма органы яисә жирле үзидарә органы (дәүләт милке чикләнгән жир кишәрлекләренә һәм жирләргә карата - «Россия Федерациясе Жир кодексын гамәлгә кертү турында» 2001 елның 25 октябрәдәге 137-ФЗ номерлы Федераль законның 3.3 статьясындагы 2 пунктында каралган дәүләт хакимиятенә башкарма органы яисә жирле үзидарә органы дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге жир кишәрлекләренә (жирләргә) карата;

2) дәүләт хакимияте органы яисә жирле үзидарә органы, алар законнар нигезендә хосусый милектәге жир кишәрлекләрен максатчан билгеләнеше буенча алардан файдаланмауга яисә Россия Федерациясе законнарының мәжбүри таләпләрен бозып, аларны гавами сатулардан, хосусый милектәге жир кишәрлекләренә карата сату турындагы таләп белән судка мөрәжәгать итәргә хокуклы.

4.25. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыручы вазыйфаи затлар муниципаль жир контролен гамәлгә ашырганда федераль башкарма хакимият органнары һәм аларның территориаль органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, хокук саклау органнары, оешмалар һәм гражданныр белән билгеләнгән тәртиптә үзара хезмәттәшлек итәләр.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру кысаларында контроль чара уздыру барышында Россия Федерациясе законнарында административ һәм башка жаваплылык каралган жир законнары таләпләрен бозу ачыкланган очракта, контроль чара актында ачыкланган хокук бозу билгеләре булу турында мәгълүмат күрсәтелә. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи затлар күрсәтелгән актың күчәрмәсен дәүләт жир күзәтчеләге органына жиберәләр.

Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфаи затлар, контроль чара тәмамланган көннән алып 5 эш көненнән дә соңга калмыйча, күрсәтелгән фактны раслаучы документлар кушымтасы белән үзбелдекле корылманы ачыклау турында Башкарма комитет житәкчесенә хәбәрнамә жиберә, күрсәтелгән вазыйфаи затлар үткәргән контроль чара нәтижәләре буенча мондый объектны жир кишәрлегеннән файдалану рәхсәт ителмәгән һәм (яисә) жир

кишәрлекләрәннән файдалануның билгеләнгән чикләүләре нигезендә урнаштыру факты ачыкланган очракта.

5. Башкарма комитет карарларына, муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затларның гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата шикаять белдерү⁴

5.1. Палата карарларына, муниципаль жир контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфай затлар (гамәл кылмавына) карата «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 9 бүлегендә билгеләнгән тәртиптә шикаять бирелергә мөмкин.

5.2. Хокук һәм законлы мәнфәгатьләре муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру кысаларында турыдан-туры бозылган контрольдә тотыла торган затлар судка кадәр шикаять бирергә хокуклы:

- 1) контроль чаралар уздыру турында карарлар;
- 2) ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында контроль чаралар актлары, күрсәтмәләр;
- 3) контроль чаралар кысаларында муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга вәкаләтле вазыйфай затларның гамәлләрен (гамәл кылмауларын).

5.3. Шикаять контрольдә торучы зат тарафыннан шикаятьне карауга вәкаләтле орган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталын һәм (яисә) дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең региональ порталын кулланып электрон рәвештә тапшырыла.

Дәүләт яисә закон тарафыннан саклана торган башка серне тәшкит итүче белешмәләр һәм документлар булган шикаять дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталыннан һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең региональ порталыннан, закон белән саклана торган башка сер турындагы Россия Федерациясе законнары таләпләрен исәпкә алып, файдаланусыз бирелә. Тиешле шикаять белән Башкарма комитет житәкчесенең шәхси кабул итүендә дәүләт яисә закон белән саклана торган башка серне тәшкит итүче шикаятьтә (документларда) белешмәләр булуы турында хәбәр ителә.

---

⁴ Муниципаль контроль рәвеше турындагы нигезләмәдә муниципаль контрольнең тиешле төрен гамәлгә ашырганда шикаятьләр бирүнең судка кадәр тәртибе, әгәр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган контроль рәвешендәге Федераль законда башкача билгеләнмәгән булса, кулланылмый (248-ФЗ номерлы Федераль законның 39 ст.4 өлеше).

Бу очракта 5 бүлекне түбәндәге редакциядә баян итәргә кирәк:

«5.1. Башкарма комитет карарларына, муниципаль торак контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфай затларның гамәлләренә (гамәл кылмавына) суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

5.2. Администрация карарларына, муниципаль торак контролен гамәлгә ашырырга вәкаләтле вазыйфай затларның гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаятьләренә судка кадәр бирү тәртибе кулланылмый.»

5.4. Башкарма комитет карарына шикаять, аның вазыйфай затларының гамәлләре (гамәл кылмавы) район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан карала.⁵

5.5. Башкарма комитет карарына шикаять, аның вазыйфай затларының гамәлләре (гамәл кылмавы) контрольдә тотыла торган зат үз хокукларын бозу турында белгән яки белергә тиеш булган көннән алып 30 календарь көн эчендә бирелергә мөмкин.

Башкарма комитет күрсәтмәсенә шикаять контрольдә тотылган зат тарафыннан күрсәтмә алынган вакыттан алып 10 эш көне эчендә бирелергә мөмкин.

Шикаять бирү срогын житди сәбәп аркасында уздырган очракта, шикаять биргән затның үтенече буенча бу срок Палата (шикаятьне карауга вәкаләтле вазыйфай зат) тарафыннан торгызылырга мөмкин.

Шикаять биргән зат шикаять буенча карар кабул ителгәнчегә кадәр аны тулысынча яки өлешчә кире алырга мөмкин. Шул ук вакытта шикаятьнең кабат юнәлеше шул ук нигезләр буенча рөхсәт ителми.

5.6. Башкарма комитет карарына, аның вазыйфай затларының гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикаять аны теркәгәннән соң 20 эш көне эчендә каралырга тиеш.

Аны карау өчен башка органнар карамагында булган мәгълүматлар алу таләп ителгән очракта, шикаятьне карау срогы Башкарма комитет житәкчесе тарафыннан 20 эш көненә озайтылырга мөмкин.

6. Муниципаль жир контроленең төп күрсәткечләре һәм аларның максатчан күрсәткечләре

6.1. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген һәм нәтижәлелеген бәяләү «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 30 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

6.2. Контроль төренең төп күрсәткечләре һәм аларның максатчан күрсәткечләре, муниципаль жир контроле өчен индикатив күрсәткечләр район башкарма комитеты тарафыннан раслана.

---

⁵ «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 2 өлешендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органының катлаулы структурасы очрагына шикаятьләргә карау тәртибен билгеләүгә игътибар итәбез. Шунның белән бергә, жирлекләрдә жирле үзидарә органнары структурасының, кагыйдә буларак, территориаль органнар булмавын исәпкә алып, Нигезләмәнең 5.4 пункты жирлекләрдә жирле үзидарә органнарының киң таралган структурасын исәпкә алып бәян ителгән.

**Гражданнар, юридик затлар һәм (яки) шәхси эшмәкәрләр тарафыннан
файдаланыла торган жирләрне һәм жир кишәрлекләрен муниципаль жир
контролен гамәлгә ашырганда куркынычның билгеле бер категориясенә
кертү критерийлары**

1. Урта хәвеф-хәтәр категориясенә түбәндәгеләр керә:

а) житештерү һәм куллану калдыкларын күмү һәм урнаштыру, зиратлар урнаштыру өчен билгеләнгән жир кишәрлекләре белән чиктәш жир кишәрлекләре;

б) тулысынча яисә өлешчә чикләрдә урнашкан яки гомуми файдаланудагы су объектларының яр полосасы чигенә тоташкан жир кишәрлекләре.

2. Уртача хәвеф-хәтәр категориясенә түбәндәге жир кишәрлекләре керә:

а) торак пунктларның жирләре категориясенә керә торган;

б) автомобиль юлларын, тимер юлларны, торба үткәргеч транспортны, электр үткәргеч транспортны, электр линияләрен урнаштыру өчен билгеләнгән жирләрдән тыш, жир һәм (яисә) авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр категориясенә керә торган сәнәгать, энергетика, транспорт, элементә, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләре категориясенә керүчеләр;

в) авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр категориясенә керүчеләр һәм торак пунктлар жирләре категориясенә керә торган жирләр һәм (яисә) жир кишәрлекләре белән чиктәш булганнары.

3. Түбән хәвеф-хәтәр категориясенә урта яисә уртача хәвеф-хәтәр категориясенә кертелмәгән барлык жир кишәрлекләре, шулай ук жир кишәрлекләре төзелмәгән жирләрнең өлешләре керә.

**Муниципаль жир контроле палатасы тарафыннан планнан тыш
тикшерүләр үткөрү кирәклеген билгеләү өчен кулланыла торган мәжбүри
таләпләрне бозу куркынычы индикаторлары⁶**

1. Граждан, юридик зат, белешмәләре Бердәм дәүләт күчемсез мөлкәт реестрында булган жир кишәрлеге мәйданының жир кишәрлегенә шәхси эшмәкәр файдалана торган мәйданының туры килмәве.

2. Граждан, юридик зат, шәхси эшмәкәр файдалана торган жир кишәрлегенә хокуklar турында күчемсез мөлкәтнең Бердәм дәүләт реестрында белешмәләр булмау.

3. Граждан, юридик зат, жир кишәрлегенә шәхси эшмәкәрне тарафыннан аның теге яисә бу жирләр категориясенә һәм (яисә) жир кишәрлегеннән рөхсәт ителгән файдалану төрләренә каравы нигезендә максатчан билгеләнештә файдалануның булмавы.

4. Торак яисә башка төзелеш өчен билгеләнгән жир кишәрлегендә капитал төзелеш объектларын төзүгә бәйлә рәвештә капитал төзелеш, төзелеш эшләре алып бару объектлары булмау.

5. Авыл хужалыгы билгеләнешендәгә жирләрдән жир кишәрлегенә милек хокукы Россия Федерациясе законнарын бозып файдалануга бәйлә рәвештә жир кишәрлеген тартып алу турындагы суд карары нигезендә гавами торглар уздыру нәтижәсендә барлыкка килгән мизгелдән алып бер ел узганнан соң.

6. Жир кишәрлеген максатчан билгеләнеше буенча файдалану өчен яраклы хәлгә китерү бурычын үтәмәү.

---

⁶ Индикаторларның әлеге исемлегә үрнәк булып тора. Куркынычлар белән идарә итү системасы нәкъ менә шушы муниципаль берәмлеккә хас булган куркынычларны анализлауны һәм әлеге территория өчен индикаторлар эшләүне күздә тоту.

Муниципаль жир контроле турындагы нигезлэмәгә аңлатма

Муниципаль жир контроле (алга таба - Нигезлэмә) турында нигезлэмә Россия Федерациясе Жир кодексының 72 статьясы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба – 248-ФЗ номерлы Федераль закон) нигезендә эзерләнә һәм муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары белән расланьрга һәм 2022 елның 1 гыйнварыннан да иртәрәк булмаган вакытка гамәлгә кертелергә тиеш.

1. Нигезлэмә кертгән көннән муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча жирлектә элек кабул ителгән муниципаль хокукый актларның гамәлдә булуын туктатуына игътибар итәбез. Димәк, 2022 елның 1 гыйнварына кадәр жирлекнең жирле үзидарә органнары компетенциясен исәпкә алып, мондый актларның үз көчләрен югалткан дип тану турында кирәкле муниципаль хокукый актлар кабул ителергә тиеш (әлеге контроль төре турында нигезлэмә, профилактика программасы, контрольне гамәлгә ашыруның административ регламенты).

2. Әгәр муниципаль контрольнең әлеге төрен гамәлгә ашыру вәкаләте жирлекләр белән муниципаль районның жирле үзидарә органнары белән килешү нигезендә тапшырылган булса, аларга жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны шушы жирлекләр бюджетларыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында килешү нигезендә тапшырылган булса, мондый хәлдә вәкаләтләрне тапшыру турында килешү эчтәлеген исәпкә алырга кирәк.

Вәкаләтләрне тапшыру турында югарыда аталган килешүләр төзегәндә, кагыйдә буларак, жирлекнең жирле эһәмиятендәге билгеле бер мәсьәләне хәл итү вәкаләте тапшырыла дип күрсәтелә һәм муниципаль районның жирле үзидарә органнарына әлеге мәсьәләне норматив жайга салу вәкаләте дә тапшырыла дип күрсәтелми. Өстәвенә, вәкаләтләрне тапшыру турында еш кына муниципаль район администрациясе һәм жирлек тарафыннан килешүләр төзелә. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешенең мәгънәсе буенча вәкаләт жирле үзидарәнең шушы вәкаләткә ия органы тарафыннан тапшырыла (һәм шуңа бәйле рәвештә килешү төзелә). Муниципаль контроль рәвеше турындагы нигезлэмә нәкъ менә муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы тарафыннан расланьрга тиеш. Шуңа күрә муниципаль районның һәм жирлекнең вәкиллеке органнары арасында муниципаль контроль формасы турындагы нигезлэмәне раслау хакындагы вәкаләтләрне тапшыру мәсьәләсе буенча килешү төзелмәгән булса, муниципаль контроль формасы турындагы нигезлэмәне раслый торган хокукый акт кабул итү жирлекнең вәкиллеке органы компетенциясендә кала.

3. Нигезлэмэ нигезендэ, муниципаль жир контролен гамэлгэ ашырганда куркынычларны бэялэү һәм аларга идарэ итү системасы кулланыла.

Шулай булгач, планлаштырылган контроль чараларының ешлығын билгелэү максатларында беренче ике хэвэф-хэтэр төркеме буенча муниципаль контроль объектлары исемлекләре (уртача һәм уртача хэвэф-хэтэр) эзерләнәргә тиеш. Куркынычның соңгы төркеме (түбән хэвэф-хэтэр) калдык принцип буенча билгеләнэ һәм беренче ике төркемгә кермэгән, шул исәптән белемле жир кишәрлекләре булмаган теләсэ нинди жирләрне үз эченэ ала.

4. Нигезлэмәнең 1.6 пунктында мәжбүри таләпләр исемлеге муниципаль жир контроле предметы булып жир законнарының теләсэ нинди мәжбүри таләпләрен үтәүдән, ә кануннарны бозган өчен административ жаваплылык каралган юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр тарафыннан үтәү торуыннан чыгып формалаштырылган. Мондый административ жаваплылык 7.1 (жир кишәрлеген үз белдеге белән биләү), 8.8 (жир кишәрлекләреннән максатчан билгеләнеше буенча файдаланмау, жирләрне максатчан билгеләнеше буенча файдалану өчен яраклы хэлгә китерү бурычларын үтәмәү) һәм 19.5 (дәүләт күзәтчелеген (контролен) гамэлгэ ашыручы органның (вазыйфаи затның) законлы күрсәтмәсен (карарын, күрсәтмәсен, карарын) вакытында үтәмәү, федераль законнар нигезендэ административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексын гамэлгэ ашыручы дәүләт күзәтчелеген (вазыйфаи затның), органның (вазыйфаи затның) муниципаль контролен гамэлгэ ашыруга вәкаләтле оешманың (вазыйфаи затның) билгеләнгән.

Димәк, Нигезлэмәнең 1.6 пункты Россия Федерациясе Административ хокук бозулар кодексының югарыда телгэ алынган статьяларында каралган административ хокук бозулар составын исәпкэ алып билгеләнде.

5. Нигезлэмэдэ түбәндәге төр профилактик чаралар үткәрү каралган:

- 1) мәгълүмат бирү;
- 2) хокук куллану практикасын гомумиләштерү;
- 3) кисәтүләр игълан итү;
- 4) консультация бирү;
- 5) профилактик визит.

Нигезлэмәнең профилактик чаралары буларак намуслылығын стимуллаштыру һәм үз-үзеңне камилләштерү чаралары ачыкланмаган.

Шулай ук билгеләп үтәргә кирәк, контроль объектларына куела торган мәжбүри таләпләр, аларның хэвэф-хэтэр критерийларына туры килүе, шулай ук жир кишәрлекләренэ карата үткәрелә торган контроль чараларның төрләре, эчтәлеге һәм интенсивлығы турында, аларны хэвэф-хэтэр категориясенэ кертүдән чыгып, муниципаль контроль органы гражданнар жыелышларында һәм конференцияләрендэ мәгълүмат бирүне һәм консультация бирүне гамэлгэ ашырырга мөмкин.